

SENTÈNCIA

En nom del Poble Andorrà.-

A la vila d'Andorra la Vella, el 26 d'abril del 2016.

Reunida la Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del M I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY i els Magistrats M.I. Sr. Vincent ANIÈRE i M.I. Sra. Eulàlia AMAT LLARI, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- La Sra. M.A.A.O. va presentar davant de l'Hble. Batllia, demanda a tramitar pel procediment ordinari contra els Srs. B.R.N. i M.H.N., en la qual interessava que en el seu dia es dictés sentència declarant: la nul·litat de l'escriptura pública de constitució de societat de data 13-12-1984 atorgada pel Notari Sr. M.V.R. sota el n° 1676 del seu protocol i del negoci jurídic que constitueix, ja sigui per falta de consentiment o per falta d'un element formal; el retorn al seu legítim propietari de totes les finques afectades en l'esmentada escriptura pública, i en el cas de desaparició d'aquestes, el pagament dels fruits que es derivin d'aquestes; amb condemna al pagament de la totalitat de les costes judicials inclosos els honoraris d'advocat i procurador; subsidiàriament, sol·licitant, en el cas que l'Hble. Tribunal o

cregui convenient, de poder constatar i acabar de verificar per part del perit cal·ligràfic, la possible falsedat documental, mitjançant l'anàlisi de l'escriptura pública original de data 13-12-1984.

Els Srs. B.R.N. i M.H.N. no van comparèixer malgrat haver estat degudament citats, i foren declarats en rebel·lia processal a instància de la part actora.

Per sentència de data 13-04-2011 l'Hble. Tribunal de Batlles, secció civil, va desestimar la demanda formulada per la Sra. M.A.A.O., absolent els Srs. B.R.N. i M.H.N. de les peticions de la part agent, sense fer especial pronunciament en costes processals.

Contra aquesta resolució la Sra. M.A.A.O. ha interposat recurs d'apel·lació.

II.- Per Aute de data 31.01.2012, aquesta Sala va decidir:

“Primer.- No donar lloc a les pretensions adduïdes per la representació processal de la Sra. M.A.A.O., part apel·lant, en el seu escrit de conclusions presentat en aquesta alçada, i consistent en: “(...) verificar mitjançant la perit cal·ligràfica senyora S.T.G.; les firmes dels senyors A.R.M. i J.A.A. de la resta d'escriptures notariales existents al Principat on intervinguin aquests subjectes.

Segon.- Reservar la decisió sobre les eventuais costes judicials ocasionades a allò que prevegi la sentència que posi fi al recurs d'apel·lació que ens ocupa.”

III.- Per Sentència de data 31-5-2012 aquesta Sala va decidir:

“Desestimar el recurs de la Sra. M.A.A.O.;

Confirmar la sentència de l'Hble. Tribunal de Batlles de data 13 d'abril del 2011 en tots els seus extrems, i condemnar a la part que recorre a pagar les costes processals de segona instància.”

IV.- La representació processal de la Sra. M.A.A.O., va formular, per escrit de data 22.06.12, incident de nul·litat d'actuacions contra la sentència dictada per aquest Tribunal, per vulneració dels drets fonamental, sol·licitant:

“a) declarin que la referida resolució vulnera els drets fonamentals a la jurisdicció en els seus vessants del dret a un procés degut i a la imparcialitat del tribunal protegits per l'article 10 de la Constitució, i

b) declarin la nul·litat de la repetida Sentència de data 31 de maig de 2012, retrotraient les actuacions al moment anterior al debat jurisdiccional de la Sala per tal de que, un cop practicades les proves sol·licitades, ulteriorment dictin la corresponent sentència en els termes demanats per aquesta part.”

V.- La Sentència del Tribunal Constitucional del 15-03-2013 relativa al recurs d'empara 2012-19-RE, va decidir:

“Primer

Estimar parcialment l'empara sol·licitada per la representació processal de la Sra. M.A.A.O. i declarar que s'ha vulnerat el seu dret constitucional a un procés degut per la denegació d'una prova central i decisiva per a l'exacte enjudiciament de la seva pretensió davant la jurisdicció civil.

Segon

Atorgar l'empara que ha de materialitzar-se en la pràctica de la prova denegada anteriorment, que es duré a terme en la forma i amb les conseqüències exposades en el fonament jurídic setè.

Tercer

A) Declarar nul i sense efecte l'aute del 13 de setembre del 2012, que va desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions, així com la sentència del 31 de maig del 2012, que desestimava el recurs d'apel·lació, ambdós dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, així com també l'aute de 31 de gener del 2012 sobre la denegació de la prova en apel·lació.

B) I retrotraure les actuacions al moment processal previ a la pràctica de la prova sol·licitada al Tribunal Superior de Justícia per la comparació de la signatura o signatures notarials indubtables del Sr. A.R.M. amb aquella que va ser impugnada. La prova haurà de posar-se en pràctica en els termes raonats continguts en el fonament jurídic setè d'aquesta sentència i, posteriorment, la Sala competent del Tribunal Superior de Justícia dictarà la sentència que sigui procedent amb llibertat de criteri.

Quart

Desestimar totes les altres pretensions del recurs d'empara, en particular la suposada manca d'imparcialitat del Tribunal Superior de Justícia, sense que convingui fer cap condemna en costes.

Cinquè

Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra."

VI.- L'Aute d'aquesta Sala de data 22-10-2013 va decidir:

"Primer.- *Procedir a la pràctica de la prova sol·licitada, al Tribunal Superior de Justícia en la qual es puguin comparar la signatura o les signatures notarials inqüestionables del Sr. A.R.M. amb aquella que ha estat impugnada.*

Segon.- *Nomenar al Sr. J.E.B. com a pèrit únic cal·ligràfic per a que emeti un dictamen d'acord amb el contingut de la prova pericial sol·licitada."*

VII.- Havent donat trasllat a la part recurrent del resultat de la prova acordada, la representació processal de la Sra. M.A.A.O., en data de registre 15-01-2015, va presentar el seu escrit d'al·legacions, aportant un informe pericial de part, elaborat pels pèrits Srs. R.D. i F.D.Z., sol·licitant que es requereixi als mateixos per tal que ratifiquin en seu judicial l'informe efectuat i aportat, realitzant igualment un acarament entre pèrits de part Srs. R.D. i F.D.Z. amb el Sr. J.E.B., dictant en el seu dia sentència en el sentit interessat en el nostre escrit de recurs.

En data 25-02-2015 el pèrit Sr. J.E.B. aporta el dictamen definitiu, del qual se'n dóna trasllat a la part recurrent, a fi que presenti les seves al·legacions.

La representació processal de la Sra. M.A.A.O., en data 10-06-2015, va formular al·legacions sol·licitant novament que es requereixi als R.D. i F.D.Z. per tal que ratifiquin l'informe i es procedeixi al sol·licitat acarament entre pèrits.

VIII.- Per Aute de data 1.02.2016, aquesta Sala va decidir:

“Donar lloc a la pretensió probatòria adduïda per la Sra. M.A.A.O., mitjançant l'escrit de data 10-06-2015 presentat en tràmit d'apel·lació, consistents en què es vulgui requerir als Srs. R.D. i F.D.Z. per tal que ratifiquin en seu judicial l'informe efectuat i aportat en el seu dia i que es realitzi igualment un acarament entre els pèrits de part Srs. R.D. i F.D.Z. amb el Sr. J.E.B.”

En data 9-02-2017 es va procedir a la pràctica de les susdites proves, en seguiment del predit Aute, amb el resultat que consta a les presents actuacions.

IX.- Per Aute de data 20.02.2017, aquesta Sala va decidir:

“Donar trasllat a les parts litigants del resultat de la pràctica de les proves acordades en l'aute dictat per la Sala Civil en data 11-02-2016, concedint-los-hi un termini de vuit dies hàbils a fi que manifestin el que tinguin per convenient al respecte, divent indicar a l'ensem si volen celebrar el tràmit de vista oral.”

Mitjançant escrit de data 6-03-2017, la Sra. M.A.A.O., va formular les seves manifestacions, demanant que es dicti Sentència en el sentit interessat en la pètica de l'escrit de Conclusions del Recurs d'Apel·lació contra la sentència de data 13-04-2011.

Ha actuat com a magistrat ponent el M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY.

FONAMENTS DE DRET

I.- El recurs de la Sra. M.A.A.O. es fonamenta en els següents greuges. En primer terme, sosté que la demanda es fonamentava en la falta de consentiment per part del Sr. A.R.M., ja que considerava que la signatura de l'escriptura no es corresponia al seu titular.

Considera que la sentència d'instància nega el valor probatori de les dues proves pericials practicades per la pèrit adscrita als tribunals, Sra. S.T.G., amb base a que el cos de l'escriptura no s'ha efectuat públicament i que els documents públics són de diferents dates. En canvi, entén que les pericials acrediten que la signatura no solament no és del Sr. A.R.M. sinó que és d'una persona diferent a la que identifica, sense que el fet que els documents públics siguin de data diferent pugui ésser entès com un element determinant per a desacreditar els dictàmens pericials.

En segon terme, sustenta que el tribunal no va procedir a la pràctica de les proves pericials complementàries sol·licitades, de manera que va ocasionar una vulneració de la tutela judicial efectiva de l'article 10 CA. La manca de pronunciament en l'acceptació de les proves proposades i en relació a aquelles que només poden ser aportades pel Tribunal en compliment de la Llei del Notariat porta a sol·licitar en aquesta alçada la pràctica de les esmentades proves o, subsidiàriament, la nul·litat de la sentència.

La STC de 15-03-2013 va estimar parcialment l'empara interposat contra la sentència de la Sala civil del Tribunal Superior de 31-05-2012 i l'Aute de 13-09-2012, desestimatori de l'incident de nul·litat, i va declarar vulnerat el dret a un procés degut, de manera que les actuacions es retrotraguessin al moment processal prèvia a la pràctica de la prova sol·licitada al Tribunal Superior per a la comparació de la signatura o signatures notariales indubitades del Sr. A.R.M. I en el fonament jurídic setè de la sentència s'establia que la prova hauria de dur-se a terme designant a càrrec de la part agent un pèrit cal·lígraf amb totes les garanties de neutralitat i objectivitat.

Per Aute de 22-10-2013 es va nomenar al Sr. J.E.B. com a pèrit únic cal·lígraf per a la comparació de la signatura notarial/s indubitades amb les qüestionades.

El dictamen provisional de 9-07-2014, emès pel pèrit judicial designat en aquesta alçada (folis 170 i ss) evidencia que la persona de qui es dubta de la signatura ja estava morta en la data de nomenament i era impossible realitzar un cos d'escriptura. El pèrit exposa també que va poder comparar la signatura del document original de 13-09-2004 (signatura dubtosa) amb altra documentació notarial original de dates properes, la documentació original de l'expedient 0142-5/2012 i els butlletins de salari signats en dates pròximes pel Sr. A.R.M. I conclouia que de l'estudi macroscòpic inicial i de l'estudi en detall posterior es conclou que la signatura està feta per la mateixa persona.

La part agent i recurrent va aportar un informe pericial de part, elaborat pels pèrits Srs. R.D. i F.D.Z., en el que, a més de ressenyar deficiències tècniques del dictamen pericial judicial, indicaven que la signatura del document no fou efectuada pel Sr. A.R.M. sinó pel Sr. B.R.N. (foli 396).

En data 25-02-2015 es va presentar el dictamen definitiu, en el que va respondre a les al·legacions tècniques realitzades, va incorporar un estudi grafomètric i va sostenir les mateixes conclusions.

De la ratificació judicial de la pericial de part i de l'acarament dels pèrits, que va tenir lloc en data 9-02-2017, ressort que els pèrits exposen que han efectuat el seu dictamen només amb còpies i que mantenen les seves conclusions si aquestes coincideixen amb els originals, alhora que afirmen haver emprat tant el mètode grafonòmic com grafomètric.

Per la seva part, el pèrit judicial insisteix que ell ha consultat els documents originals i que l'informe definitiu incorpora una anàlisi grafomètrica, a la vegada que afirma que l'anterior pèrit, la Sra. S.T.G., no havia accedit a documentació original.

II.- La Sala ha de posar de manifest que la Sra. M.A.A.O. sol·licitava la nul·litat de l'escriptura de constitució de societat de 13-09-2004, sense que pugui en aquesta alçada, per no vulnerar el dret a un procés degut –art. 10 CA- canviar la seva pretensió i estendre-la a la nul·litat dels Estatuts i de l'autorització de Govern. Consegüentment, l'objecte del recurs s'ha de limitar a determinar si, en funció de la prova practicada, es pot concloure la nul·litat per manca de consentiment de l'escriptura de 13-09-2004.

III.- La pràctica de la prova en aquesta alçada, consistent en el nomenament d'un pèrit judicial per a la comparació de la signatura del document amb la signatura qüestionada (13-09-2004) amb altres documents notariais portats a terme pel Sr. A.R.M., s'ha portat a terme per part del pèrit judicial Sr. J.E.B.

El dictamen pericial de part, aportat per la recurrent, ratificat en aquesta alçada i fins i tot realitzat un acarament entre els pèrits emissors

d'aquest i el pèrit judicial, porta a aquesta Sala a prioritzar les conclusions obtingudes pel dictamen judicial.

Les raons que avalen aquesta conclusió es deriven de la valoració de les pericials segons la sana crítica. Així, en primer lloc, les deficiències tècniques que s'atribueixen a la pericial judicial consistien en la manca d'un estudi grafomètric, respecte del qual el pèrit ja ha indicat que l'havia efectuat però no estava incorporat; extrem que es va incloure al dictamen definitiu. A més, els altres esculls als que la recurrent es refereix (que remet al foli 394) consisteixen en la diferenciació lèxica entre grafologia i cal·ligrafia, que també ha estat resposta pel pèrit en el seu informe definitiu, alhora que el mateix s'esdevé amb els documents de calc d'A., on el pèrit ja exposa que disminueix la fiabilitat d'alguns aspectes, però no de tots (folis 406 i 407).

Pel que es refereix a la crítica a l'informe provisional, aquesta no pot tampoc reeixir per quant desconeix la pràctica forense d'emetre primer un informe provisional i, després de les al·legacions tècniques, un informe definitiu, en el que es dóna resposta a aquestes o s'incorporen les que el pèrit entengui adients.

I en relació a la manca d'aplicació de les tècniques BIH, negatoscopi, filtres digitals, analògics o gràfiques comparatives, el pèrit judicial no les considera indispensables, sinó que entén que l'estudi grafonòmic no és escàs.

L'examen d'aquest dictamen pericial definitiu incorpora un annex amb el material emprat per a realitzar-ho i conclou que les signatures dubtoses van ser realitzades sense cap mena de dubte pel Sr. A.R.M. I per assolir aquesta conclusió afegeix a l'estudi grafonòmic (R i M molt similars i rúbrica amb les mateixes característiques i detalls) i el grafomètric on s'exposa que la relació entre llargada i alçada es manté tant de les signatures dubtoses com de les no dubtoses, la inclinació dels grafismes és molt similar i els

angles es mantenen en un rang similar, a la vegada que es manté la proporcionalitat.

Per tant, amb base a aquestes dades extretes de l'estudi tècnic es conclou de manera racional i lògica que la signatura pertany al Sr. A.R.M.

Pel contrari, el dictamen pericial de part no ha accedit a la documentació original, a diferència del pèrit judicial, i ha fonamentat el seu estudi i conclusions en fotocòpies, de manera que l'estudi grafonòmic per a estudiar la pressió resulta inviable. A més que la manca de garantia tècnica o l'errada en les conclusions que atribueixen al pèrit judicial aquesta Sala no les pot compartir sinó, en tot cas, per les mancances indicades en l'obtenció de la documentació, s'ha de prioritzar a la pericial de part. Indicar només que mentre la pericial d'instància atribuïa la signatura a la Sra. J.A.A., ara els pèrits de part, en aquesta alçada, l'atribueixen al Sr. B.R.N., sense una fonamentació tècnica que pugui ésser acceptada, al no haver examinat els originals i retre la seva pericial en aquesta direcció.

IV.- En darrer terme, la valoració conforme a la sana crítica de la prova pericial practicada en aquesta alçada, ordenada per la sentència abans referida del Tribunal Constitucional, s'acomoda amb la fe pública conferida als notaris, tant preconstitucionals com postconstitucionals.

La fe pública notarial s'estén a la identitat de les parts, a la data i al motiu de l'atorgament. Per tant, no provada la falsedat de la intervenció del Sr. A.R.M. ni la seva signatura, tota vegada que la pericial judicial afirma sense dubte que la firma és la seva, la fe pública notarial discorre pel mateix camí que les conclusions del dictamen pericial practicat, consistent en atribuir al Sr. A.R.M. la seva intervenció i signatura en la constitució de la societat, com així també ho va declarar el Notari, qui a més de comprovar la identitat va declara conèixer als atorgants.

V.- La desestimació del present recurs s'ha de traduir, en matèria de costes processals, en la imposició a la recurrent de les costes d'aquesta alçada (arg. Codi 7,51,5).

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas.-

La Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR el recurs interposat per la representació processal de la Sra. M.A.A.O. contra la sentència, de data 13-04-2011, dictada per l'Hble. Tribunal de Batlles, que confirmem íntegrament en la seva part decisòria. Procedeix imposar a la part recurrent les costes d'aquesta alçada.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a l'Hble. President de la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-